





THOMAS DE QUINCEY  
Güzel Sanatların Bir Dalı Olarak Cinayet

© 2007 İletişim Yayıncılık A.Ş., Dünya Klasikleri / 1. BASIM  
2007-2013, İstanbul (3 baskı)

*On Murder Considered as One of the Fine Arts*

© Önsöz: Robert Morrison, "Introduction", Thomas de Quincey,  
*On Murder*, Oxford University Press, 2006.

İletişim Yayınları 1226 • İletişim Klasikleri 35

ISBN-13: 978-975-05-2306-9

© 2018 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 2. BASIM

1-2. Baskı 2018-2020, İstanbul

3. Baskı 2023, İstanbul

*DIZI YAYIN YÖNETMENİ* Murat Belge

*YAYINA HAZIRLAYANLAR* Emrah Serdan, Güneş Akkor

*KAPAK* Suat Aysu

*KAPAK RESMİ* Walter Sickert, "Camden Town Cinayeti", 1908

*UYGULAMA* Hüsnü Abbas

*DÜZELTİ* Gülcan Adar

*BASKI* Ayhan Matbaası · SERTİFİKA NO. 44871

Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No: 6/31 Bağcılar 34218 İstanbul

Tel: 212.445 32 38 • Faks: 212.445 05 63

*CİLT* Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 45003

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,

Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

**İletişim Yayınları** · SERTİFİKA NO. 40387

Cumhuriyet Caddesi, No. 36, Daire 3, Seyhan Apartmanı,

Harbiye Mahallesi, Elmadağ, Şişli 34367 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

THOMAS DE QUINCEY

# Güzel Sanatların Bir Dalı Olarak Cinayet

*On Murder Considered as One of the Fine Arts*

İNGİLİZCEDEN ÇEVİREN

*İsmet Birkan*

ROBERT MORRISON'IN ÖNSÖZÜYLE



THOMAS DE QUINCEY (1785-1859) Sanayi Devrimi'nin beşığı Manchester kentinde 15 Ağustos 1785'te dünyaya geldi. De Quincey küçük yaşta hayata kaybeden babası Thomas Quincey zengin bir keten tüccarıydı. Ölümünden sonra aile Bath'a taşındı; burada annesi Elizabeth Penson kulağa daha soylu gelen "De Quincey" soyadını aldı. De Quincey, Bath ve Winkfield'da öğrenim gördü; Latince ve Grekçe de istisnai derecede başarılıydı. On yedi yaşındayken okuldan kaçarak önce Galler'e sonra da Londra'ya gitti, beş ay boyunca Londra sokaklarında parasız ve aç yaşadı. Hayatı boyunca sağlık sorunları yaşayan De Quincey, ağrılarını gidermek için başladığı ve bağımlısı olduğu bir lodanum türü olan afyonu kullanmaya Oxford Üniversitesi'nde öğrenim gördüğü sırada başladı. Oxford'dan mezun olmadan ayrıldı. 1807 yılında şair Samuel Taylor Coleridge ile tanıştı, bu sayede hayranlık duyduğu William Wordsworth ile tanışma ve onların edebi çevresine girme imkânı buldu. 1816 yılında bir çiftçinin kızı olan Margaret Simpson ile evlendi. Margaret'ten beş oğlan, üç de kız çocuğu oldu. Aile servetini tükettikten sonra gazetecilikten kazandığı parayla geçinmeye başladı. Otuz yıl boyunca bu mesleği devam ettirdi; *London Magazine* ve *Blackwood's* gibi dergilere yazılar yazdı. İlk önce dergide tefrika edilen ve daha sonra kitaplaştırılan *Bir İngiliz Afyon Tiryakisinin İtirafı* (1821) otobiyografik bir eserdir. *Blackwood's* için yazdığı "Güzel Sanatların Bir Dalı Olarak Cinayet" (1827), De Quincey'nin yazarlık hayatında en sık döndüğü konu oldu; "Güzel Sanatların Bir Dalı Sayılan Cinayet Hakkında İkinci Yazı" (1839) ve "Sondesiş" (1854) yazılarında bu konuyu genişletti; suçun estetik ile olan ilişkisinde bir devrimin başlangıcı oldu. 1838 yılında yazdığı "The Avenger"da (İntikamcı) intikam ve şiddeti dürüstçe resmetti. 1826 yılında Edinburgh'a taşındı. Margaret'in 1837'deki ölümünden sonra tekrar afyon kullanmaya başladı. Hayatı parasızlık, borç ve hastalıklı mücadele etmekle geçen De Quincey, 1841-1843 yılları arasında alacaklılardan kaçarken, *İtiraf*'ın devamı niteliğindeki *Suspiria de Profundis*'i kaleme aldı (1845). Üretken bir yazar olan De Quincey ölümüne değin yazmayı sürdürdü. 8 Aralık 1859 günü Edinburgh'da hayata gözlerini yumdu. Edebiyata etkisi çok büyük olan De Quincey, Edgar Allan Poe, Charles Baudelaire, Aldous Huxley ve William Burroughs gibi yazarların öncülü sayılmaktadır.

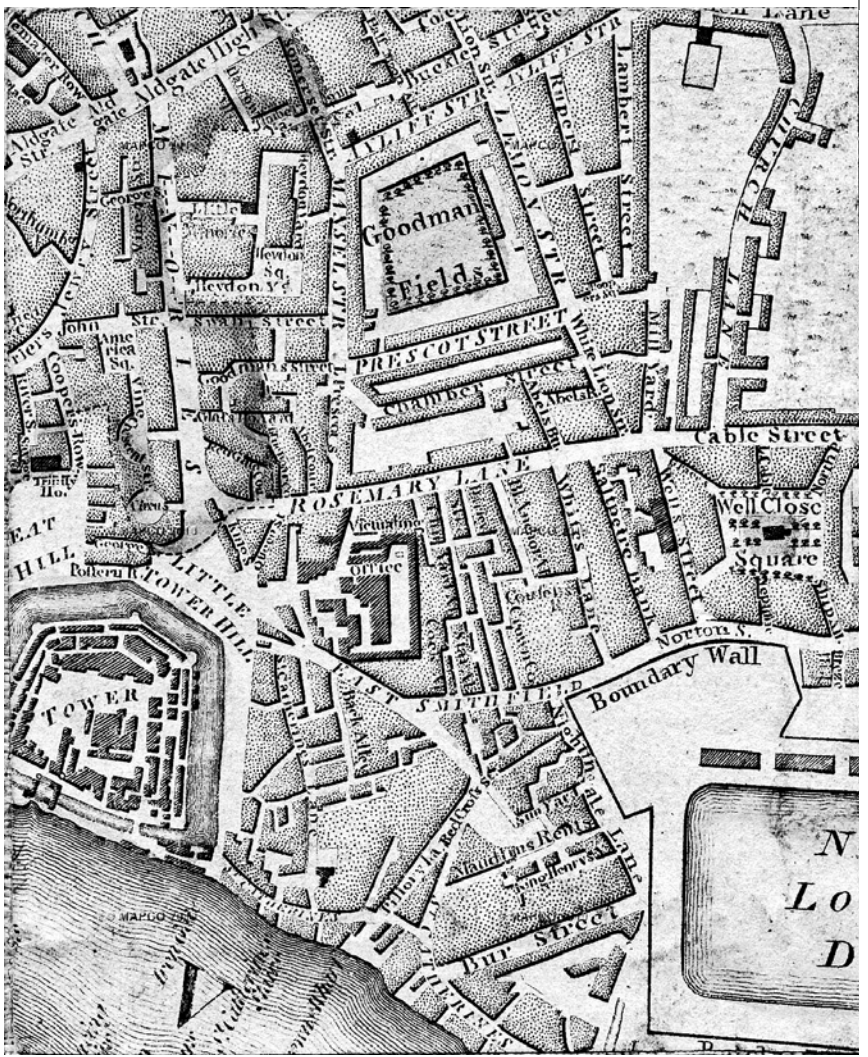
## İÇİNDEKİLER

KITABA DAİR GÖRSELLER.....	6
KRONOLOJİ .....	13
ÖNSÖZ	
CİNAYET ÜZERİNE / ROBERT MORRISON.....	21

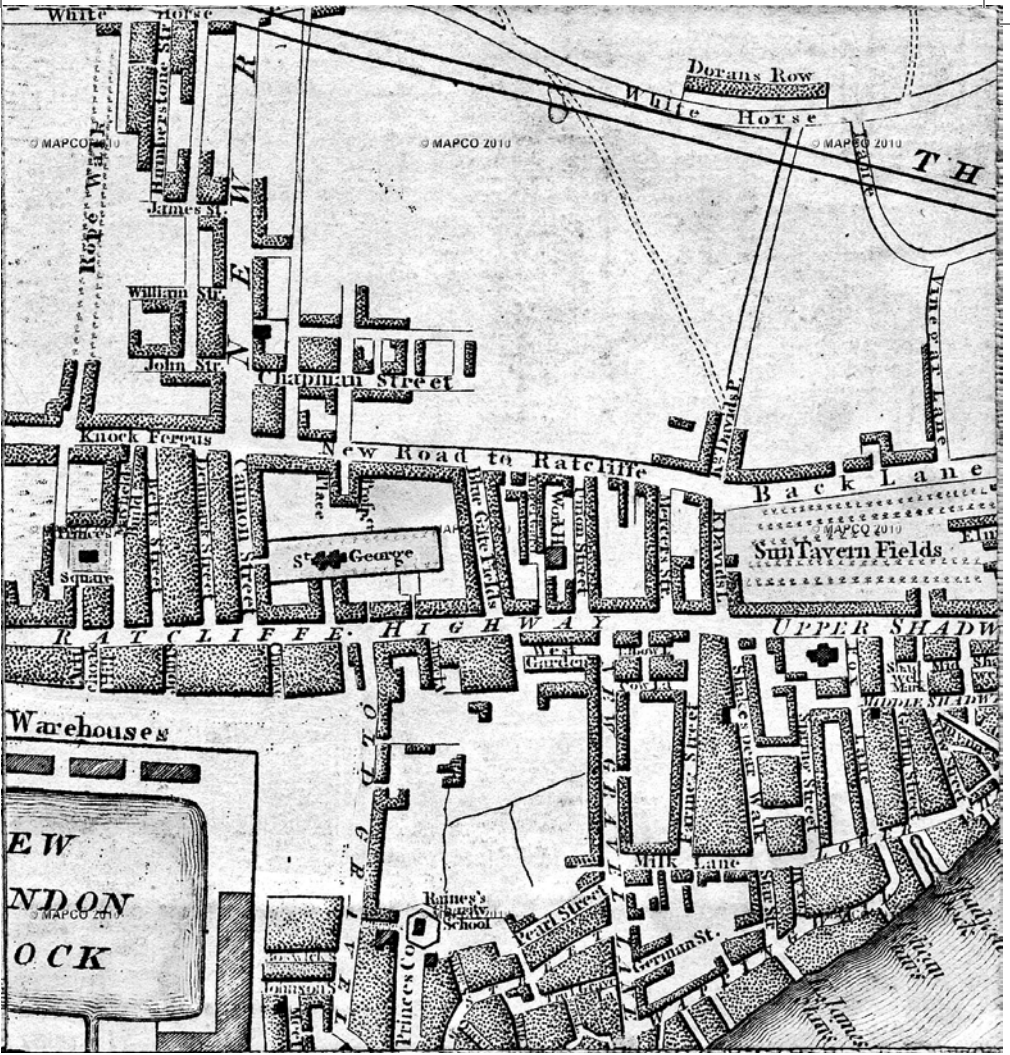
### **Güzel Sanatların Bir Dalı Olarak Cinayet**

---

<i>Hastalık Derecesinde Erdemli Bir Adamın Uyarıları</i> .....	47
<i>Konuşma</i> .....	51
<i>Güzel Sanatların Bir Dalı Sayılan Cinayet Hakkında İkinci Yazı</i> .....	93
<i>Sondeyiş</i> .....	113







John Williams'ın cinayetlerini işlediği Ratcliffe Yolu'nu gösteren Doğu Londra haritası.

## **Hastalıklı Derecesinde Erdemli Bir Adamın Uyarıları**

BLACKWOOD'S MAGAZINE'İN EDITÖRÜNE

SAYIN BAY, – Bizim gibi kitap okuyanların çoğu, geçen yüzyılda Sir Francis Dashwood'la arkadaşları tarafından kurulan Cehennem Ateşi Kulübü'nden, Kötülüğü İlerletme Derneği diye bir dernekten, söz edildiğini herhalde duymuştur. Galiba Brighton'da da bir Erdemi Ortadan Kaldırma Derneği kurulmuştu. Ortadan kalkan, derneğin kendisi oldu gerçi, ama üzülererek haber vereyim ki, böyle bir başka dernek de Londra'da hâlâ var. Üstelik öncekinin daha da vahşi ve korkunç bir benzeri... Eğilimine bakılırsa Cinayeti Teşvik Derneği olarak adlandırılabilirdi; fakat üyelerinin o nazik εὐφρασύμοσ<sup>1</sup>'una göre, Cinayet Konusunu İyi Bilenler Derneği adını taşıyor. İnsan öldürme konusuna ilgi duyduklarını söylüyorlar; çeşitli kan dökme biçimlerine meraklı, amatör ve *dilettante*'lermiş; uzun lafın kısası, Cinayete Kafayı Takanlar... Bunlar, Avrupa'nın polis kayıtlarından çıkan bu tür her korkunç olayı, bir resim, heykel ya da başka bir sa-

1 (Yun.) *Euphemismos*: İfadeyi yumuşatarak söyleme.

nat yapıtıymış gibi oturup inceliyor, eleştiriyorlar. Derneğin çalışmalarına hakim espriyi anlatmaya kalkışmama hiç gerek yok, zira okur *bu kadarını*, geçen yılki dernek toplantılarında yapılan Aylık Sunuş'lardan –aşağıda sunacağım– birini okuyarak daha iyi kavrayabilir. Çalışmalarımı halkın gözünden saklamak için aldıkları bütün önlemlere karşın, bu metin, benim elime bir raslantı sonucu geçti. Yayımlanması şimdi onları ürkütecek, ama benim istediğim de zaten bu.. Ben onlara hadlerini, Bow Street'e<sup>2</sup> başvurarak da bildirebilirdim, ama bu durumda ad açıklamaları gibi şeyler gerekcekti. Bunun yerine, bu işi sessizce, kamuoyuna çağrıda bulunarak, yapmayı yeğliyorum ama tabii girişimimde başarısız olursam son çare olarak bu başvuruyu da yapmak zorunda kalacağım. Zira benim erdem yüklü vicdanım, bir Hıristiyan ülkesinde böyle şeyleri asla kaldıramaz. Bir pagan ülkesinde bile adam öldürmenin hoşgörülmesi –örneğin arenalardaki dehşet verici gösteriler– bir Hıristiyan yazar tarafından geçerli ahlâkın en büyük ve en açık ayıbı olarak nite-lenmişti. Bu yazar Lactantius'tu<sup>3</sup> ve ben konuyu, şu duruma da bayağı uygun düşen onun sözleriyle bağlayacağım: “*Quid tam horribile,*” diyor yazar, “*tam tetrum, quam hominis trucidatio? Ideo severissimis legibus vita nostra munitur: ideo bella execrabilia sunt. Invenit tamen consuetudo quatenus homicidium sine bello ac sine legibus faciat: et hoc sibi voluptas quod scelus vindicavit. Quod si interesse homicidio sceleris conscientia est, – et eidem facinori spectator obstrictus est cui et admisor; ergo et in his gladiatorum cædibus non minus cruore profunditur qui spectat, quam ille qui facit: nec potest esse immunis a sanguine qui voluit effundi; aut videri non interfecisse, qui interfectori et favit et proemium postulavit.*” Şöyle diyor Lac-

---

2 Londra'da mahkemenin bulunduğu sokak.

3 Lucius Cælius (ya da Cæcilius Firmianus) Lactantius: Tanınmış “Kilise Babalarının” biri. *Institutiones Divine* (320) adlı bir eseri vardır.

tantius: “Bir insanın öldürülmesi kadar dehşet verici, iç karartıcı ve çileden çıkarıcı ne olabilir? Bu nedenledir ki, bizim için hayat en kesin yasalarla korunmuştur; bu nedenledir ki, savaşlar nefretin konusudur. Ne var ki, (Roma’da geçerli olan) gelenek, yasalardan kaçarak, savaşmadan insan öldürmenin bir yolunu bulmuş; şimdi zevkin (*voluptas*) gerekçeleri kötülük ve suçunkilerle aynı olmuş.” Bizim Centilmen Amatörler bunu bir düşünsünler; dikkatlerini özellikle son cümleye çekiyorum; burada söylenenler o kadar ağır ki, anlamını kendi dilimizde ifade etmeye çalışacağım: “İmdi, sadece bir cinayet işlenirken orada bulunmak bile bir insana suç ortaklığı yüklüyorsa; cinayeti sadece seyretmek bile bizi onu işleyenle aynı suça ortak ediyorsa, bundan zorunlu olarak şu sonuç çıkar: Arenalarda işlenen bu cinayetlerde, öldürücü vuruşu yapan el, hiçbir şey yapmadan onu seyredenin elinden daha fazla kana bulanmış değildir. Ne kanın dökülmesini onaylayan o kandan yıkanmış sayılabilir ne de öldüreni alkışlayıp ona ödülleri koyan kişi cinayete katılmış sayılmaktan başka bir gözle görülebilir.” Gerçi Londra’nın Centilmen Amatörleri’nin “*proemium postulavit*”le<sup>4</sup> suçlandığını şimdiye kadar duymadım, ama çalışmaları hiç kuşkusuz bu yönde, ancak “*interfectori favit*”<sup>5</sup> derneğin adında mealen yer almasının da ötesinde, aşağıda okuyacağımız konuşmanın her satırında açıkça dile geliyor.

Saygılarımla, vb... X.Y.Z.

---

4 (Lat.) Ödüller koydu.

5 (Lat.) Öldüreni alkışladı.



## Konuşma

BAYLAR, – Komiteniz tarafından, Williams'ın Güzel Sanatlardan Biri Olarak Düşünülen Cinayet stne Konuşması'nı okumak gibi etin bir göreve atanarak onurlandırılmış bulunuyorum. Böyle bir iş,  dört yüzyıl önce, söz konusu sanat henüz pek anlaşılamamışken ve örnek olarak sunulabilecek büyük olaylar azken, oldukça kolay sayılabilirdi. Fakat bu alanda profesyonel kişiler tarafından yetkinlik rneği başyapıtların gerçekleştirildiği çağımızda, kamuoyunun uygulanan eleştiri üslubunda da o yapıtlara denk bir iyileşme bekleyeceği açıktır. Uygulama ile kuram *pari passu*<sup>1</sup> gitmelidir. İnsanlar artık güzel bir adam öldürme olayının bileşimine; biri öldürecek öteki ölecek olan iki salakla, bir bıçak, bir kese ve bir karanlık sokaktan daha fazla bir şeyler girmesi gerektiğinin farkına varmaya başlıyorlar. Baylar, tasarım ve plan, gruplama, ışık ve gölge, şiir ve duygu artık bu tür girişimler için vazgeçilmez özellikler sayılıyor. Bay Williams, adam öldürme idealini hepimizin gözünde yüceltmış; dolayısıyla, özel olarak benim görevimin etinliğini de artır-

1 (Lat.) Uygun adım, at başı, beraber.

miş. Şiirde Aeschylus veya Milton, resimde Michelangelo gibi, sanatını yetkinliğin, eşsizliğin doruklarına taşımış; ve Bay Wordsworth'un belirttiği gibi, bir anlamda "beğenilmesinde kullanılacak beğeniyi kendisi yaratmış." Bu sanatın tarihini ana çizgileriyle anlatmak ve ilkelerini eleştirel olarak incelemek görevi de şimdi konuyu iyi bilenlere ve Majesteleri'nin Ağırceza Mahkemesi Yargıçları'ndan çok daha farklı çapta yargıçlara düşüyor.

Başlamadan önce, derneğimizden amaçları bakımından bir ölçüde ahlâk dışı bir şeymiş gibi söz etmeye yeltenen bazı kendini beğenmiş ikiyüzlülere bir çift sözüm var. Ahlâk dışıymışız ha! Jüpiter beni korusun. Baylar, ne demek istiyor bu adamlar? Ben ahlâktan yanayım ve hep öyle kalacağım, erdemden de ve bütün bu tür şeylerden de!.. Kesinlikle belirtiyorum ve her zaman belirteceğim (sonu nereye varırsa varsın) ki, adam öldürmek yakışıksız, son derece yakışıksız bir davranıştır. İnsan öldürme işine bulaşan kişi, kim olursa olsun, düşünme biçimi çok yanlış, ilkeleri çok kusurlu ve çarpıktır. Bunu ısrarla vurgulamaya bile gerek duymam. Büyük bir Alman ahlâkçının<sup>2</sup> her iyi insanın görevi olduğunu bildirdiği şekilde, kurbanının saklandığı yeri göstererek bu kişiye yardım ve destek sağlamak şöyle dursun, yakalanması için bir şilin altı peni katkıda bile bulunurum; ki bu miktar, en büyük ahlâkçıların şimdiye dek böyle bir amaç için yaptıkları fedakârlıktan tam on sekiz peni fazladır.<sup>3</sup> Ama bu neyi gösterir? Bu dünyada her şeyin iki sapı vardır. Örneğin adam öldürme eylemi (vaaz kürsüsünde ve

2 Kant. Bu zat kayıtsız koşulsuz doğruculuk isteğini o kadar ileri götürüyor ki, bir kişi bir katilden kaçan suçsuz bir insan görürse, katil sorduğu takdirde doğruyu söyleyerek cinayete sebep olacağı kesin de olsa, suçsuz insanın kaçtığı yeri ona göstermesi gerektiğini ileri sürüyor. Üstelik, ünlü bir Fransız yazarın, böyle bir öğretinin hararetili bir tartışma anında onun ağızından kaçmış olabileceğini öne sürmesi üzerine, böyle sanılmasın diye fikrini yeniden, vurgulayarak ve nedenlerini de açıklayarak belirtiyor.

3 1 şilin + 6 peni = 18 peni.

Old Bailey'de<sup>4</sup> genellikle yapıldığı gibi) ahlâksal tarafından tutulabilir ve itiraf edeyim ki, *bu* onun zayıf tarafıdır ya da Almanların dediği gibi, *estetik açıdan* ele alınabilir, yani beğeni ile ilişkisi bakımından..

Bu noktayı açıklamak için üç büyük adamın otoritelerini yardıma çağıracağım ki bunlar: S.T. Coleridge, Aristo ve cerrah Bay Howship'tir. S.T. C. ile başlayayım: Yıllar önce bir gece Berners' Street'te onunla çay içiyordum (sırası gelmişken, bu kısacık sokak orada eğleşen dâhiler bakımından, boynuna göre bayağı verimli bir yerdir). Masada benim dışımda başkaları da vardı. Çaylı tostlu birtakım tensel mütalaa ve mülahazalar arasında, S.T. C.'in Attikalı dudaklarından dökülen Plotinos üstüne bir konferansı da içiyorduk. Derken birden bir yerlerden “Yangın var!” diye bir bağırış yükseldi. Bunun üzerine hepimiz, üstadıyla çömeziyle, Platon'uyla peri ton Platona'sıyla,<sup>5</sup> manzarayı seyretmeye hazır, dışarı fırladık. Yangın, Oxford Street'te, bir piyano yapımcısının dükkânındaydı. Seyre değer bir gösteriye benzediğinden, önceden kararlaştırılmış bir iş yüzünden olayın kriz aşamasına gelmesinden önce S.T. C.'nin partisinden ayrılmak zorunda kaldığıma üzülmüştüm. Birkaç gün sonra Eflatuncu dostumla tekrar karşılaşınca, kendisine bu olayı hatırlattım ve oldukça parlak geçecekmiş gibi görünen o gösterinin nasıl bittiğini öğrenmek istedim. “Ah efendim,” dedi, “o kadar kötü bir gösteriydi ki, hepimiz oybirliğiyle bunu kınadık...” İmdi, Bay Coleridge'in, –kendisi pek işlek bir erdeme sahip olamayacak kadar şişmansa da iyi bir Hıristiyan olduğu su götürmez– evet, ne diyordum, işte bu bayın bir kundakçı olabileceğini ya da o zavallı piyanocuya ve piyanolarına (birçoğunda fazlalık tuşlar vardı muhakkak) karşı kötü niyet besleyebileceğini kim düşünebilir?.. Tam tersine, bil-

4 Ağır ceza mahkemesinde.

5 (Yun.) *Peri ton Platona*: Platon'un çevresindekiler, öğrencileri.